

Anetta Ocytko

Katecheza wychowaniem do wiary

Studia Salvatoriana Polonica 5, 65-75

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANETTA OCYTKO

■ Katecheza wychowaniem do wiary

„Katecheza jest wychowaniem w wierze dzieci, młodzieży i dorosłych, a obejmuje przede wszystkim nauczanie doktryny chrześcijańskiej, przekazywane na ogół w sposób systematyczny i całościowy, dla wprowadzenia wierzących w pełnię życia chrześcijańskiego” – tak na temat katechezy pisał w 1979 r. Jan Paweł II, w numerze 18. adhortacji apostolskiej *Catechesi tradendae* o katechizacji w naszych czasach¹. Z czasem kolejne dokumenty katechetyczne Kościoła podejmowały i przyjmowały za „swoją” podaną w adhortacji definicję katechezy. W 2003 r. w adhortacji apostolskiej *Ecclesia in Europa* papież raz jeszcze przypomniał, że „organiczna i systematyczna katecheza stanowi, bez cienia wątpliwości, istotne, podstawowe narzędzie formowania chrześcijan do dojrzałej wiary”².

I. Katecheza w dokumentach katechetycznych po Soborze Watykańskim II

Niezwykle ważna dla posługi katechetycznej Kościoła stała się pogłębiona refleksja Soboru Watykańskiego II na temat natury Kościoła, który w Konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen gentium* na nowo wyjaśnił „swoim

Mgr lic. ANETTA OCYTKO – doktorantka Katedry Katechetyki na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie; katecheta w liceum ogólnokształcącym.

¹ Tekst adhortacji cytowany jest za: *Katecheza po Soborze Watykańskim II w świetle dokumentów Kościoła*, cz. 2, red. W. Kubik, Warszawa 1985, s. 146-217 (cyt. dalej: CTr).

² Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Ecclesia in Europa*, Kraków 2003, nr 51 (cyt. dalej: EE).

wiernym i całemu światu naturę swoją i powszechne posłannictwo” (KK 1), a w Dekrecie o misyjnej działalności Kościoła *Ad gentes* uczył o obowiązku współpracy całego Ludu Bożego w dziele ewangelizacji: „dzieło ewangelizacji jest podstawowym zadaniem Ludu Bożego” (DM 35).

Wprawdzie Sobór Watykański II nie zajął się osobno tematem katechizacji, nie pozostawił również żadnego osobnego dokumentu traktującego o katechezie i katechizacji, jednak w Dekrecie o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus* zostało zawarte następujące zalecenie: „Należy (...) sporządzić poradnik katechetycznego nauczania ludu chrześcijańskiego, w którym byłyby mowa o podstawowych zasadach tegoż nauczania, jego organizacji oraz opracowaniu książek dotyczących tego przedmiotu” (DB 44). W wielu dokumentach soborowych znalazły się też wzmianki dotyczące bezpośrednio zagadnienia katechizacji i wychowania chrześcijańskiego. W deklaracji *Gravissimum educationis* Sobór naucza: „Wszyscy chrześcijanie, którzy jako nowe stworzenie dzięki odrodzeniu z wody i z Ducha Świętego nazywają się dziećmi Bożymi i są nimi, mają prawo do wychowania chrześcijańskiego. Wychowanie to zdąża nie tylko do pełnego rozwoju osoby ludzkiej (...), lecz ma na względzie przede wszystkim to, aby ochrzczeni, wprowadzani stopniowo w tajemnicę zbawienia, stawali się z każdym dniem coraz bardziej świadomi otrzymanego daru wiary” (DWCH 2). Sobór uczy, że w pełnieniu swojego obowiązku wychowania do wiary katecheza jest pierwszym i najważniejszym sposobem działania Kościoła; ona bowiem oświeca i umacnia wiarę, buduje życie chrześcijańskie, prowadzi do liturgii i działalności apostołskiej (por. DWCH 4).

Stąd też wynikają merytoryczne i praktyczne wskazania dla katechezy Kościoła po Vaticanum II. Nauczaniem soborowym inspirowane były dokumenty kolejnych synodów o ewangelizacji i katechizacji, a także nauczanie dotyczące katechezy Kościoła przewijające się przez cały pontyfikat papieża Jana Pawła II i kontynuowane przez Benedykta XVI. Pod wpływem dokumentów soborowych, jak i w odpowiedzi na wspomniane zalecenie, po Soborze Watykańskim II powstały dokumenty katechetyczne, które kształtują katechezę Kościoła do dziś.

*Ogólna instrukcja katechetyczna*³ (1971) poucza o współdziałaniu całego ludu Bożego w odczytywaniu Słowa Bożego i coraz doskonalszym realizowaniu go w życiu. Do tego winna przygotować katecheza. Kościół Soboru Watykańskiego

³ Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Ogólna instrukcja katechetyczna*, tekst cytowany jest za: *Katecheza po Soborze Watykańskim II*, cz. 1, s. 91-192 (cyt. dalej: OIK).

go II, który na nowo zdefiniował swą rolę sakramentu powszechnego zbawienia, jako lud Boży, jako Ciało Chrystusa, na pierwszy plan wysuwa misterium zbawienia. Katecheza ma więc formować chrześcijan, świadomie i czynnie uczestniczących w tym misterium zbawienia, które dokonuje się w czasie. *Ogólna instrukcja katechetyczna* kładzie nacisk na antropologiczny, a zarazem egzystencjalny aspekt katechetycznej posługi: „Katecheza winna jasno wykazać najbardziej ściśle powiązanie tajemnicy Boga i Chrystusa z egzystencją i ostatecznym celem człowieka” (OIK 42). Ma ona prowadzić do pogłębiania wiary, a w konsekwencji życia zgodnego z wiarą. Autorzy instrukcji podkreślają znaczenie aktywizacji katechizowanych: „Jasną jest rzeczą, że aktywny sposób katechizacji jest całkowicie zgodny z ekonomią objawienia i zbawienia. Sztuka pedagogiczna, sprzyjająca czynnej odpowiedzi osób katechizowanych, zgadza się z ogólną zasadą życia chrześcijańskiego, w której wierni w sposób aktywny odpowiadają na Boży dar przez modlitwę, uczestnictwo w sakramentach i liturgii, przyjęcie pewnych funkcji w Kościele i społeczności cywilnej, przez praktykowanie miłości” (OIK 75). Widać więc, że kładzie się tu akcent na przekładanie tego, czego katechizowany uczy się – na życie. Niezwykle cenna jest praca katechetyczna w zespołach, gdzie katecheza przybiera charakter wspólnego poszukiwania, w którym katecheta jako świadek chrześcijańskiego orędzia, dzieląc się owocami własnej wiary, pomaga w osiągnięciu celu. W tak rozumianej katechezie łatwiej przybliżyć katechizowanym pojęcie i znaczenie Kościoła. Obok wychowania do życia wiary i wspólnoty z Bogiem, katecheza ma bowiem prowadzić do wytworzenia w katechizowanych świadomości uczestnictwa wierzących w powszechnym sakramencie zbawienia, którym jest Kościół. Jan Charytański w komentarzu do *Ogólnej instrukcji katechetycznej* tak pisze: „zakładamy, że ostatecznym celem katechizacji jest dopomożenie do życia wiary, a przez to do wiecznej wspólnoty z Bogiem. Takie zadanie stoi przed katechizacją w każdym okresie Kościoła”⁴.

W adhortacji *Catechesi tradendae* (1979) czytamy, że katecheza stanowiła zawsze dla Kościoła święty obowiązek zrodzony z nakazu Pana i trwałe, niezbywalne prawo, gdyż na mocy chrztu każdy ochrzczony ma prawo otrzymać od Kościoła naukę i wychowanie, które umożliwią mu dojście do życia prawdziwie chrześcijańskiego (por. CTr 14). W świecie, w którym niejednokrotnie trudno wyznawać wiarę, zadaniem katechezy jest umacniać chrześcijan w ich tożsamości. Katecheza – w świecie obojętnym – ma uczyć młodych i dorosłych

⁴ J. Charytański, *Inspiracje soborowe w katechetyce*, w: *Katecheza po Soborze Watykańskim II*, cz. 1, s. 15.

świadomego i stałego trwania w wierze i takiego przyłgnięcia do Boga, by mogli o Nim świadczyć w cywilizacji negującej Jego istnienie (por. CTr 57). Papież wskazuje na konieczność stosowania pedagogii właściwej wierze: „istnieje też pedagogia wiary, i nigdy nie zdołamy dostatecznie wyrazić, jak wiele może ona dać katechezie. (...) trzeba sobie zdawać sprawę z fundamentalnej odrębności wiary. Gdy bowiem mowa o pedagogii wiary, chodzi tu nie o przekazanie nauki ludzkiej, choćby nawet najwznioślejszej, lecz Objawienia Bożego i to nienaruszonego. Bóg zaś sam w całej historii świętej, a zwłaszcza w Ewangelii, posłużył się pedagogią, która winna być świetlanym wzorem dla sztuki wychowania w wierze” (CTr 58). Jan Paweł II podaje ostateczny cel katechezy, a mianowicie: doprowadzić kogoś nie tylko do spotkania z Jezusem Chrystusem, ale do zjednoczenia, a nawet głębokiej z Nim zażyłości. Bo tylko On sam może prowadzić do miłości Ojca w Duchu Świętym i do uczestnictwa w życiu Trójcy Świętej (por. CTr 5).

*Dyrektorium ogólne o katechizacji*⁵ (1997) natomiast mówi, że katecheza, zakładając w człowieku nawrócenie początkowe, stawia sobie jako cel doprowadzenie go do wiary dojrzałej, wyrażającej się w żywym, bezpośrednim i czynnym jej wyznawaniu (por. DOK 82). Wiara ma charakter publiczny – gdyż wyznanie wiary jest pełne wtedy, gdy ma odniesienie do Kościoła, dokonuje się w Kościele i przez Kościół (por. DOK 83). Celem więc katechezy jest poszukiwanie wiary i budzenie jej pewności.

Jeśli katecheza ma pomagać w dojrzewaniu wiary, to nieodzowne jest jej włączenie w cały proces ludzkiego życia. Mieczysław Majewski zaznacza, że „katecheza jako jeden z zasadniczych czynników dojrzewania wiary, chcąc odegrać swoją doniosłą rolę, winna zespolić się ze środowiskiem, włączyć się w zespół innych czynników rozwojowych, a zwłaszcza w potrzeby i dążenia ludzkie, w sposób zaś szczególnie wsłuchać się w Słowo Boże i otworzyć na sakramenty”⁶. Jak stwierdza *Instrukcja*: „ma ona brać udział w zapoczątkowaniu i rozwoju – w ciągu całego biegu ludzkiej egzystencji – życia wiary zmierzającego do pełnego zrozumienia prawdy objawionej i stosowania jej w życiu człowieka” (OIK 30).

⁵ Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, Watykan 1997 (cyt. dalej: DOK).

⁶ M. Majewski, *Tożsamość katechezy integralnej*, Kraków 1995, s. 93.

II. Katecheta wychowawcą do wiary

Owocność katechezy zależy nie tylko od tego, jak rozumie się katechezę Kościoła, czyli od określonej koncepcji katechezy reprezentowanej przez Kościół, ale również od konkretnych ludzi, którzy tę koncepcję realizują (por. CTr 15), albowiem „najszlachetniejsze (...) przymioty ludzkie i chrześcijańskie katechety bardziej gwarantują owocność katechezy aniżeli wyszukane metody” (OIK 71). Aby katecheza spełniała swoje zadanie, potrzebuje więc odpowiednio przygotowanych do tej posługi osób. Katecheta pełni niezwykle istotną rolę w pogłębianiu wiary katechizowanych. Jego wiara stanowi świadectwo i staje się oparciem dla katechizowanych.

Katecheta to „osoba świecka lub duchowna, która w imieniu Kościoła dokonuje chrześcijańskiego wtajemniczenia, kształcenia i wychowania. Katecheta przeżywa i głosi doświadczenie Ewangelii, urzeczywistniając się w Kościele. Uważa się za oficjalnego świadka wiary Kościoła. Uczestniczy w misji głoszenia Ewangelii przez zaangażowanie w katechizację, na podstawie misji kanonicznej i odpowiedniego przygotowania teologicznego, pedagogiczno-dydaktycznego, psychologicznego i duchowego”⁷. Andrzej Kiciński, podając definicję katechety, uświadamia, że osoba prowadząca innych do Chrystusa winna stale się rozwijać i formować swoją osobistą wiarę. Jeśli bowiem katecheta ma prowadzić katechizowanych do komunii z Jezusem Chrystusem, sam winien trwać w głębokiej zażyłości z Chrystusem i z Ojcem w Duchu Świętym (por. CTr 5, DOK 80). *Dyrektorium ogólne o katechizacji* mówi: „katechizują oni innych, katechizując najpierw samych siebie” (DOK 239). Aby katecheta był zdolny do przekazywania Ewangelii tym, którzy pragną powierzyć się Jezusowi Chrystusowi (por. DOK 235), sam potrzebuje nieustannej formacji duchowej – powierzania siebie i swojego życia Chrystusowi, karmienia się na co dzień Słowem Bożym, życia życiem sakramentalnym.

Potrzebni są Kościołowi katecheci obdarzeni głęboką wiarą, wyrazistą tożsamością chrześcijańską i eklezjalną oraz głęboką wrażliwością społeczną. Konieczne jest przekazywanie katechetom takiego rozumienia katechezy, jakie ma dzisiaj Kościół i uzdolnienie ich do urzeczywistniania tego modelu katechezy. Dotyczy to zwłaszcza realizacji katechezy w jej funkcji nauczania, wychowania i wtajemniczenia. Chodzi o to, by katecheci byli nauczycielami, wychowawcami i świadkami. W 1985 r. Jan Paweł II mówił: „Dzieło katechezy

⁷ A. Kiciński, *Poszukiwanie tożsamości katechety osób szczególnej troski*, „Katecheta” 49(2005) nr 7-8, s. 11.

wymaga od Kościoła intensywnej formacji katechistów. Także na tym polu przyświeca nam przykład Chrystusa. Podczas swojej działalności Jezus zajmował się przede wszystkim formowaniem tych, którzy mieli głosić całemu światu Jego orędzie. Pragnął, aby byli zawsze przy Nim, by przez słuchanie Go oraz przykład Jego codziennego życia poznali prawdę Bożego orędzia zbawienia. Chrystus ujawnił swoim uczniom tajemnicę Bożego Królestwa oraz pozwolił wniknąć w tajemnicę Boga, której Objawienie sam przynosił. Wzbudził w nich wiarę i stopniowo rozwijał ją poprzez coraz pełniejsze nauczanie⁸.

Katecheta posiadający głęboką i żywą wiarę spełnia wielką rolę w posługiwaniu katechetycznym. Ważna jest nieustanna troska o rozwój wiary katechety, „by katechizacja żywiła i karmiła jego wiarę, sprawiając jego wzrost jako wierzącego” (DOK 239). To niezwykle istotne zadanie, gdyż katecheta poprzez doskonalenie własnej wiary będzie kształtował i doskonalił wiarę uczniów, prowadząc ich do prawdziwej przyjaźni z Bogiem⁹.

III. Odpowiedzialność wspólnoty Kościoła za katechezę

Za katechezę jest odpowiedzialna cała wspólnota chrześcijańska, ponieważ „katecheza nie jest zadaniem tylko indywidualnym, ale dokonuje się zawsze w wymiarze chrześcijańskiej wspólnoty” (CTr 13). Katecheza karmi się wiarą Kościoła i jednocześnie włącza do rodziny kościelnej (por. DOK 79). Tym samym „Nieodzownym elementem dla zaistnienia rzeczywistej katechezy, czyli takiej, jak ją widzą dokumenty Kościoła, jest występowanie wspólnoty wiary w procesie katechezy”¹⁰. Również stałe wychowanie do wiary jest zadaniem, które spoczywa na całej wspólnocie (por. DOK 220). Przez wykonywanie zadań zleconych przez Boga wspólnota chrześcijańska staje się znakiem obecności Bożej w świecie. Taką wspólnotą jest każdy Kościół partykularny, w którym „uobecnia się Kościół powszechny z wszystkimi swoimi istotnymi elementami” (DOK 217).

W dekrecie o pasterskich zadaniach biskupów *Christus Dominus* Sobór Watykański II uczy: „diecezję stanowi część Ludu Bożego, powierzona pieczy pasterskiej biskupa i współpracujących z nim kapłanów, tak by trwając przy

⁸ Jan Paweł II, *Formacja katechistów. Katecheza środowowa* (06.03.1985), w: *Wierzę w Boga Ojca Stworzyciela*, red. S. Dziwisz, Watykan 1987, s. 30.

⁹ Por. J. Szpet, *Katecheta – świadkiem i przyjacielem*, „Katecheta” 30(1986) nr 1, s. 15-21.

¹⁰ P. Tomasik, *Katechetyka fundamentalna*, w: *Historia katechezy i katechetyka fundamentalna*, red. J. Stala, Tarnów 2003, s. 241.

swym pasterzu i zgromadzona przez niego w Duchu Świętym przez Ewangelię i Eucharystię, tworzyła Kościół partykularny, w którym prawdziwie obecny jest i działa jeden, święty, katolicki i apostołski Kościół Chrystusa. Poszczególno biskupi, którym zlecono troskę o Kościół partykularny, sprawują w imię Pana pieczę duszpasterską nad swymi owcami, pod zwierzchnictwem papieża, jako ich właściciwi, zwyczajni i bezpośredni pasterze, spełniając względem nich obowiązek nauczania, uświęcania i kierowania. (...) W spełnianiu swego obowiązku nauczania niech obwieszczają ludziom Ewangelię Chrystusową – co wysuwa się na czoło wśród zasadniczych zadań biskupich – nawołując ich w mocy Ducha do wiary lub umacniając ich w żywej wierze. Niech ich zapoznają z całością tajemnicy Chrystusowej, czyli z tymi prawdami, których nieznajomość jest nieznajomością Chrystusa” (CD II-12).

Catechesi tradendae Jana Pawła II troskę i odpowiedzialność za katechezę ciągłą, permanentną rozciąga na wszystkich należących do Kościoła, ukazując jednocześnie różnicowanie kompetencji w tej kwestii¹¹. Poszczególno członkowie Kościoła mają różne obowiązki, wypływające z powołania każdego z nich. W dziedzinie katechizacji specjalne posłannictwo zostało powierzone biskupom w prowadzonych przez nich Kościołach partykularnych. To na biskupach w pierwszym rzędzie spoczywa obowiązek nauczania. Troska o rozwój żywej i owocnej katechezы winna skłaniać do sprawowania kierownictwa i właściwego koordynowania katechezы w diecezjach. Jan Paweł II pierwszymi katechetami w Kościołach partykularnych nazwał biskupów, których najważniejszym zadaniem jest wzbudzać i podtrzymywać w diecezjach szczery zapał katechetyczny, gdyż „dobrze postawiona katecheza ułatwi wszystkie inne działania duszpasterskie”. Zwrócił uwagę na konieczność zatroszczenia się o „odpowiednie i skuteczne struktury, obejmujące i wspomagające ludzi, pomoce i urządzenia, a także konieczne fundusze” (CTr 63).

Kodeks prawa kanonicznego z 1983 r. określa właściwe kompetencje poszczególnych członków wspólnoty Kościoła co do troski o nauczanie katechetyczne. Pierwszymi odpowiedzialnymi za wychowanie chrześcijańskie są rodzice (por. kan. 774 § 2). Obowiązkiem duszpasterzy zaś jest „troska o katechizację ludu chrześcijańskiego, ażeby wiara wiernych przez przyjmowanie nauki i doświadczanie życia chrześcijańskiego stawała się żywa, wyraźna i czynna” (kan. 773)¹².

¹¹ Por. J. Charytański, *Główne wątki adhortacji apostołskiej*, w: *Katecheza po Soborze Watykańskim II*, cz. 2, s. 120.

¹² A. Kielian, *Modele nauczania religii rzymskokatolickiej w krajach europejskich*, Kraków 2010, s. 203.

Dyrektorium ogólne o katechizacji natomiast powołuje się na Konstytucję dogmatyczną o Kościele *Lumen gentium*, w której czytamy: „Wśród głównych obowiązków biskupich szczególne miejsce zajmuje głoszenie Ewangelii. Biskupi są zwiastunami wiary prowadzącymi nowych uczniów do Chrystusa i autentycznymi, czyli upoważnionymi przez Chrystusa nauczycielami, którzy powierzonemu sobie ludowi głoszą prawdy wiary, aby w nie wierzył i w życiu je stosował, i którzy w świetle Ducha Świętego treść wiary wyjaśniają, ze skarbca Objawienia dobywając rzeczy stare i nowe (por. Mt 13,52), przyczyniają się do jej owocowania i od powierzonej sobie trzody czujnie oddalają grożące jej błędy (por. 2 Tm 4,1-4)” (KK 25).

Zatem troska o katechizację prowadzi biskupa do podjęcia „najwyższego kierownictwa katechizacji” (DOK 223, CTr 63). Zakłada to między innymi: zapewnienie faktycznego pierwszeństwa czynnej i skutecznej katechezie; troskę o jakość przekazywania Ewangelii, bezpośrednią interwencję i czuwanie nad autentycznością wyznania wiary, a także jakością tekstów i pomocy, które mają służyć katechezie; wzbudzanie i podtrzymywanie w diecezjach szczerego „zapala katechetycznego”; zadbanie o stosowne przygotowanie katechetów do podejmowanych przez nich zadań; przygotowanie całościowego programu katechezy, który byłby usytuowany w diecezjalnych planach duszpasterskich oraz skoordynowany z planami Konferencji Episkopatu (por. DOK 223). Działania te są potrzebne, by prowadzić wspólnotę wiernych do coraz lepszego, dojrzałego odkrywania swojej własnej wiary i pogłębiania jej.

Każdy wierzący ma prawo do katechezy, a pasterze Kościoła nazwani „wychowawcami w wierze” winni zrealizować to zadanie. Pobudzają także powołanie i pracę katechetów, niosąc im pomoc w realizacji katechetycznej misji. *Kodeks prawa kanonicznego* wymienia również szczególnie ważne w tej kwestii zadania proboszcza, m.in. wzbudzanie we wspólnocie chrześcijańskiej zmysłu wspólnej odpowiedzialności w stosunku do katechezy, a także uznanie i dowartościowanie katechetów w ich misji; dalej troska o gruntowne przygotowanie katechezy i jej zaprogramowanie, wzbudzanie powołania do posługi katechetycznej, integrowanie katechizacji z programem ewangelizacyjnym wspólnoty; troska o więź między katechezą, sakramentami i liturgią; jak również zapewnienie więzi katechezy swojej wspólnoty z diecezjalnymi programami duszpasterskimi (por. DOK 225).

Również wspólnoty zakonne są zobowiązane do podejmowania zadań wynikających z posługi katechetycznej Kościoła. W *Catechesi tradendae* papież wzywa wspólnoty zakonne do rzetelnego przygotowania swoich członków do zadań katechetycznych i ofiarnego podejmowania tego dzieła, uzasadniając to

wezwanie odwołaniem się do faktu, że „w ciągu dziejów zakonnice i zakonnicy brali bardzo żywy udział w katechetycznej działalności Kościoła” (CTr 65). Wiele też rodzin zakonnych męskich i żeńskich powstało w tym celu, by się poświęcić chrześcijańskiemu nauczaniu dzieci i młodzieży, zwłaszcza najbardziej opuszczonych. Posługę katechetów świeckich nazywa Jan Paweł II najznakomitszą formą apostołstwa świeckich, które jest szczególnie ważne tam, gdzie dzieci i młodzież nie otrzymują odpowiedniego wykształcenia religijnego w swoim środowisku rodzinnym.

Wszystkie te osoby odpowiedzialne za dzieło katechizacji i ich starania o katechezę Kościoła winny służyć dobru całej wspólnoty i przyczyniać się do poszukiwania ciągle nowych sposobów prowadzenia wiernych do zażyłości z Chrystusem.

Podsumowanie

Dzięki rzetelnej katechezie prowadzącej do dojrzałej wiary, cała wspólnota Kościoła rozwija się i wzrasta. „Konieczne jest jednak – jak pisał Jan Paweł II w *Ecclesia in Europa* – aby wspólnoty chrześcijańskie zadbały o zaproponowanie katechezy odpowiadającej różnym drogom duchowym wiernych różnego wieku i stanu życia, przewidując również odpowiednie formy kierownictwa duchowego i ponownego odkrywania własnego chrztu” (EE 51).

W adhortacji *Ecclesia in Europa* Jan Paweł II zachęcał Kościół w Europie, „by coraz większą uwagę poświęcał wychowaniu młodych do wiary. Patrząc w przyszłość, koniecznie musimy zwrócić ku nim nasze myśli; musimy spotkać się z umysłami, sercami, osobowościami młodych, by dać im rzetelną formację ludzką i chrześcijańską” (EE 61). Zwrócił uwagę na różnorodne postawy młodych ludzi dzisiejszego świata. Jest w nich „widoczne pragnienie bycia razem, aby wyjść z osamotnienia, mniej czy bardziej uświadomiony głód Absolutu; utajona wiara, która chce się oczyścić i pójść za Panem; gotowość do kontynuowania rozpoczętej drogi i potrzeba dzielenia się wiarą” (EE 61).

Aby zaspokoić te pragnienia, „trzeba odnowić duszpasterstwo młodzieżowe, uwzględniające wiek i różnorodne sytuacje najmłodszej, dorastającej i starszej młodzieży. Młody człowiek w dzisiejszej rzeczywistości niejednokrotnie jest spragniony nadziei. Wobec zagrożeń dzisiejszego świata papież podkreśla, iż Kościół ma do zaoferowania Europie «najcenniejsze dobro, jakiego nikt inny nie może jej dać: jest to wiara w Jezusa Chrystusa, źródło nadziei, które

nigdy nie zawodzi» (EE 18)¹³. Głoszenie Ewangelii nadziei ma „pobudzać do przechodzenia od wiary podtrzymywanej społeczną tradycją, choć jest ona godna szacunku, do wiary bardziej osobistej i dojrzałej, oświeconej i płynącej z przekonania” (EE 50).

Wychowanie do wiary musi polegać przede wszystkim na rozwijaniu właśnie tego, co jest w człowieku dobre¹⁴. Niezwykle istotna jest tutaj rola dobrze przygotowanych katechetów, którzy będą dzieciom i młodzieży proponować takie formy pracy, które rzeczywiście pomogą formować ludzi świadomych swojej przynależności do Chrystusa i gotowych do realizowania w codziennym życiu przykazania miłości Boga i bliźniego.

Młody człowiek potrzebuje aktywności. Niezwykle ważne jest – dać mu narzędzie, dać możliwość działania – pomagając jednocześnie kształtować postawę serca. Obserwując uczniów, słuchając ich spostrzeżeń, wiemy, jak ważne jest dla nich „bycie dla innych”, jak ta wrażliwość na potrzeby innych jest w nich obecna – trzeba im pomóc dobrze ulokować te pokłady dobrej woli, chęci poświęcenia swojego czasu. Wielką szansą wychowawczą jest tu rozwój wolontariatu, inspirowanego duchem ewangelicznym. Bardzo wielu młodych ludzi przejawia głęboką wrażliwość na potrzeby innych, zwłaszcza biednych, chorych, samotnych, niepełnosprawnych. Dlatego chętnie podejmują różne działania, by nieść pomoc potrzebującym. Istnieje też autentyczne zainteresowanie sprawami wiary i religii, potrzeba bycia razem w zorganizowanych i nieformalnych grupach oraz chęć doświadczania Boga¹⁵.

W orędziu z okazji Międzynarodowego Roku Wolontariatu w roku 2001 Jan Paweł II pisał: „Dzięki wolontariatowi chrześcijanin staje się świadkiem Bożej miłości. Czy chodzi o drobne projekty, czy o wielkie przedsięwzięcia, wolontariat winien być zawsze szkołą życia, zwłaszcza dla młodych, przyczyniając się do wychowania ich do kultury solidarności i gościnności, otwierania się na darmowy dar z siebie. Iluż wolontariuszy, angażując się odważnie na rzecz bliźniego, dochodzi do odkrycia wiary! Chrystus, który chce, aby Mu służyć w ubogich, przemawia do serc tych, którzy oddają się w ich służbę”¹⁶.

¹³ T. Panuś, *Zasada chrystocentryzmu i jej realizacja w polskiej katechizacji*, Kraków 2010, s. 314.

¹⁴ Benedykt XVI, *Misja Kościoła w dziedzinie wychowania. Przemówienie do grupy biskupów* (26.11.2005), „L'Osservatore Romano”, wyd. pol. 27(2006) nr 2, s. 29.

¹⁵ Tamże, 28-29.

¹⁶ Jan Paweł II, *Miłość najwspanialszą formą ewangelizacji. Przesłanie Papieża na zakończenie Międzynarodowego Roku Wolontariatu*, Watykan (5.12.2001), <http://www.>

Tęgo doświadczam, pracując z młodzieżą, jak wielu wolontariuszy, angażując się odważnie na rzecz bliźniego, dochodzi do odkrycia wiary.

W promowaniu wśród katechizowanych wolontariatu i wspieraniu ich w działaniu na rzecz innych konieczna jest ścisła współpraca Kościoła ze szkołą, z władzami samorządowymi, uczelniami wyższymi i innymi świeckimi instytucjami zajmującymi się wychowaniem młodych¹⁷. Potrzeba dobrej woli, wysiłku i życzliwego spojrzenia – w trosce o to, by katechizacja, która znajduje swoje odbicie w systemie wychowawczym, jak najlepiej służyła młodzieży i dzieciom – przez przekaz treści wiary i formację postaw wpływających z wiary.

CATECHESIS – EDUCATION IN THE FAITH

Summary

The Post-Conciliar documents on catechesis indicate that the aim of catechesis is to bring a person to a mature faith. Catechesis should teach conscious perseverance in faith and adherence to God, so that the catechized can testify about Him in today's world. To make this possible, the formation of catechists is vital, so that they become witnesses and educators in the faith for their students. The work of catechesis is the responsibility of the whole community of the Church: bishops, priests, the religious, lay Catholics, parents – each according to their vocation.

Education in the faith should rely on the development of what is good in man. Hence the inestimable value of encouragement – also through catechesis – to work for others, to realize in practice the commandment of love of a neighbour, and thereby to deepen one's own faith and witness to it in the world of today.

opoka.org.pl/biblioteka/W /WP/jan_pawel_ii/przemowienia/wolontariat_05122001.html [dostęp 27.05.2011].

¹⁷ Por. Benedykt XVI, *Misja Kościoła w dziedzinie wychowania*, s. 29.